

אוקטובר 2016

מבוא לחקלאות אורגנית: עקרונות, חוקים, תקנות ופיקוח אורגני

אורי אדלר - מועצת הצמחים

גידול אורגני מבוסס על ההגדרה והעקרונות שהוגדרו על ידי העמותה הבין לאומית לחקלאות אורגנית IFOAM:

"חקלאות אורגנית הינה מערכת ייצור התומכת בבריאות הקרקע, המערכת הסביבתית ובני האדם. חקלאות זו מסתמכת על תהליכים אקולוגיים, מחזור ושימור מגוון המינים תוך התאמה לתנאים המקומיים - מבלי להשתמש בחומרים מזיקים לאדם ולסביבה. החקלאות האורגנית משלבת ומעודדת מערכות יחסים הוגנות ואיכות חיים לכל המעורבים, ידע מסורתי, חדשני ומדעי לטובת הסביבה המשותפת"

הגדרה זו באה לידי מימוש על ידי יישום ארבעת העקרונות של החקלאות האורגנית. עקרונות אלה הנם בגדר שורשיה של החקלאות האורגנית, והם מבטאים את תרומתה האפשרית של החקלאות האורגנית לעתיד העולם ולשיפור החקלאות העולמית. החקלאות מהווה את אחת הפעילויות הבסיסיות של התרבות האנושית מתוך הצורך וההכרח של כל בני האדם לספק לעצמם מזון. היסטוריה, תרבות וערכים קהילתיים - נטועים כולם בעשייה החקלאית.

העקרונות ישימים לחקלאות באשר היא, בהיבט הנרחב ביותר האפשרי, כולל הדרכים, שבהן מתייחסים בני אדם לקרקע, למים, לצמחים ולבעלי חיים, כדי לייצר, להכין ולהפיץ מזון ומוצרים נוספים. העקרונות נוגעים לאופן התייחסותם של בני האדם לסביבה החיה, בהיותם קשורים זה בזה ושומרים ומטפחים את זכויותיהם של הדורות הבאים. על העקרונות להיות ישימים לכלל התנועה האורגנית, על כל גווניה, והם מדריכים את התנועה האורגנית העולמית בעמדותיה, תכניותיה ובתקניה, מההיבט הגלובלי.

עקרון הבריאות: חקלאות אורגנית חייבת לשמר ולטפח את בריאות הקרקע, הצמחים, בעלי החיים, בני האדם ואת העולם כמערכת אחת, בלתי ניתנת לחלוקה.

עקרון הסביבה: חקלאות אורגנית חייבת להתבסס על מערכות סביבתיות חיות ומחזורי חיים, לפעול להשתלבות בהן, לטפח אותן ולשמרן.

עקרון ההוגנות: חקלאות אורגנית חייבת לבנות יחסי הוגנות עם הסביבה הכללית והזדמנויות החיים.

עקרון האחריות: חקלאות אורגנית חייבת להיות מנוהלת בצורה זהירה ואחראית, בכדי להגן על הבריאות ואיכות החיים של הדורות הנוכחים, הדורות הבאים והסביבה.

חקלאות אורגנית ישראלית היא הליך חוקי ומבוססת על החוק האורגני הישראלי שאושר בכנסת ישראל בשנת 2005 ועל התקנות הנגזרות ממנו. החוק האורגני הישראלי ותקנותיו המותאמות לחקיקה האירופאית. החוק והתקנים מפורסמים באתר השירותים להגנת הצומח של משרד החקלאות. על כל חקלאי אורגני להחזיק עמו עותק מעודכן של התקן האורגני הישראלי.

עקרונות הגידול האורגני בשדה מבוססים על:

1. טיפוח פוריות קרקע בעזרת קומפוסט ותוספי הזנה מאושרים בתקנות וברשימת חומרי ההזנה שמפרסמים השירותים להגנת הצומח וביקורת של משרד החקלאות
2. יצירת איזון ביולוגי בסביבת הגידול תוך התערבות מינימלית דרושה לקבלת סביבת גידול בטוחה ויציבה תוך שימוש באמצעים הבאים:
 - א. הגנה מכאנית: רשתות נגדל חרקים, חיפויים וכד'.
 - ב. עידוד הדברה טבעית ואיזון ביולוגי טבעי.
 - ג. פיזור אויבים טבעיים.
 - ד. שימוש בחומרים המורשים בתקן האורגני ומפורטים ברשימות המפורסמות על ידי השירותים להגנת הצומח במשרד החקלאות.

הסבה לאורגני ופיקוח אורגני

במדינת ישראל, העיסוק בחקלאות אורגנית מוסדר בחקיקה: החוק להסדרת תוצרת אורגנית, התשס"ה-2005, http://www.ppis.moag.gov.il/NR/rdonlyres/B79C57D0-ADD3-4C38-9DE1-E205FDF4BB03/0/OrganicPlantAnimallawandregulations_Ree2Final1862015.pdf והתקנות שהותקנו לפיו. החוק מסדיר את כל נושא הייצור והמכירה של תוצרת אורגנית ובכלל זה, אופן הגידול, המיון, האריזה, ההובלה והסימון הראוי לידיעת הצרכן. החוק נועד להגן על הצרכן מפני זיוף ומגדיר מהי "תוצרת אורגנית".

בנוסף, החוק קובע תקן אורגני אחיד ואישור עמידה בו על ידי גופי אישור ובקרה פרטיים שהוסמכו לעניין. בקרה שוטפת על העוסקים בחקלאות אורגנית מבוצעת על ידי גופי אישור ובקרה. פיקוח על מתבצע על ידי השירותים להגנת הצומח ולביקורת המפקחים על גופי האישור והבקרה באמצעות מנהלה להסמכה תוצרת אורגנית תסומן בסמלים: סמליל אורגני אחיד וסמל בקרה.

הסמליל האורגני האחד של מדינת ישראל

הסמכת גופי בקרה - חקלאות אורגנית

החוק להסדרת תוצרת אורגנית, התשס"ה-2005 קובע, כי למנהל השירותים להגנת הצומח ולביקורת הסמכות לאשר גופי אישור ובקרה לפקח ולאשר תוצרת אורגנית. לשם כך, הוקמה מנהלה להסמכת גופי אישור ובקרה.

על פי החוק: "תוצרת אורגנית" חייבת להיות מסומנת בסמלים (סמל אורגני אחיד + סמל בקרה) ולכן, צרכן הצורך תוצרת אורגנית הנושאת את הסמלים יכול לדעת בבטחה שהתוצרת גודלה ויוצרה על פי דרישות החוק והיא מפוקחת על ידי אחד מגופי האישור והבקרה המוסמכים על ידי השירותים להגנת הצומח ולביקורת.

אכיפת החוק בנקודות מכירת תוצרת מבוצעת על ידי מפקחים, עובדי השירותים להגנת הצומח ולביקורת שמונו על ידי שר החקלאות, על מנת לאכוף את התקנות ולהעמיד לדין את העוברים עליהן.

במדינת ישראל ישנם היום שלושה גופי אישור ובקרה המוסמכים על ידי השירותים להגנת הצומח ולביקורת במשרד החקלאות:

אגריור בע"מ

כתובת: הבושם 3 אשדוד ת.ד. 12755

טלפון: 08-6212263

פקס: 08-9317240

דוא"ל: isaac@agrior.co.il

אתר: <http://www.agrior.co.il>

סקאל ישראל פיקוח והתעדה בע"מ

אזור תעשייה קריית ביאליק

טלפון 04-8758400

אתר: <http://www.secal.co.il>

PPIS Accreditation
No.9720101

המכון לבקרה ואיכות איי.קיו.סי בע"מ

רח' רבניצקי 6, בית שהם

א.ת. סגולה, פתח תקוה 4900617

טלפון: 03-9313555

פקס: 03-9044406

אימייל: info@iqc.co.il

שלושת הגופים הללו מאושרים על-פי אותן אמות מידה ותפקיד מנהלת ההסמכה לשמור שהתחרות ביניהם תהיה תחרות הוגנת שלא תפגע באמינות התוצרת האורגנית.

מגדל שמעונין להסב את חלקתו לקבלת אישור אורגני חייב להתקשר עם אחד מגופי הבקרה ולפעול על פי הנחיותיהם. בנוסף מומלץ למגדל להתקשר עם הארגון לחקלאות אורגנית שמייצג את כלל החקלאים האורגניים ומאפשר לחברים בו לסמן את מוצריהם בסמליל הארגון כערך מוסף של מחויבות לאמינות האורגנית.

הארגון לחקלאות אורגנית, רח' היסמין 1 רמת אפעל 52960 iboaa_m@netvision.net.il
טל': 03-7361097/8 פקס: 03-7361103 <http://www.organic-israel.org.il>

שלבי האישור של חלקה אורגנית

המידע מבוסס על החוק האורגני ותקנותיו. רק הרשום בחוק הוא המחייב, המידע המובא כאן הוא מידע כללי הדרכתי בלבד ומיועד להבנת התהליך:

1. מרחקי גבול - חלקה אורגנית חייבת להיות מרוחקת 30 מטרים מחלקה מרוססת מהקרע או 200 מטרים מחלקה מרוססת מהאוויר.
 2. במקרה של גידול במבנה ניתן בתאום עם גוף הבקרה לקבוע מרחקי גבול שונים.
 3. הסבת חלקה שגודלה בחקלאות רגילה - חייבת הסבה של שנתיים לפני אישורה לגידולים חד שנתיים ושלוש שנים לפני אישור חלקת מטעים.
 4. באם לא הייתה בעיבוד רגיל קודם יש אפשרות לדון עם גוף הפיקוח על קיצור משך תקופת ההסבה.
 5. חלק מתהליך האישור כולל בדיקות קרקע לשאריות חומרי הדברה שלוקח גוף הפיקוח בתחילת תהליך ההסבה ובסופו. הציפיה היא שרמת שאריות חומרי ההדברה אמורה לרדת מתחת לרמת השאריות MRL המקסימלית המותרת בחוק.
 6. קורס יסודות החקלאות האורגנית - מומלץ למגדלים אורגנים חדשים להשתתף בקורס יסודות המאורגן על ידי הארגון לחקלאות אורגנית בשיתוף משרד החקלאות.
 7. שמירה קפדנית של רשומות על פי דרישות גופי הביקורת
- כפי שנאמר המסמך המחייב הוא החוק האורגני של מדינת ישראל המופיע הרשומות ותקנותיו המתחדשות מעת לעת.
- * ההמלצות הייחודיות לגידולים השונים ולאזורים מפורטים בדפונים המפורסמים על ידי משרד החקלאות והארגון לחקלאות אורגנית